

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ / 1

ΕΙΔΙΚΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ : • ὅτι (αντικειμενική- πραγματική κρίση) : Φανερόν ἐστί ὅτι οὐδέν δεινόν ἐγγόνει • ὥς (υποκειμενική κρίση) : Λέγει δ' ὥς ὑβριστής εἰμι. • ὥς ἄρα (κρίση ψευδῆς κατά τη γνώμη του λέγοντος) : Ακούω τινά διαβάλλειν ἐμέ, ὥς ἐγὼ ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν • ὅπως (σπάνια στον Ξενοφώντα) : Ὅπως οὐκ ἐγγεγένηται ἁμαρτήματα οὐκ ἂν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν ΕΞΑΡΤΗΣΗ –ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ : 1. Από ρήματα λεκτικά, δεικτικά αισθητικά, γνωστικά και δοξαστικά (σπανιότερα) ως αντικείμενό τους 2. Από αντίστοιχα απρόσωπα ρήματα ή εκφράσεις ως υποκείμενό τους : Ἠγγέλθη ὅτι οἱ στρατιῶται οὐκ ἂν ἠβούλοντο ποιεῖν ταῦτα. -Δηλόν ἐστι ὅτι Σωκράτης ἀδικεῖ. 3. Από ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας (τοῦτο, ἐκεῖνο, ἓν κλπ) ή άλλη λέξη ως επεξηγησή τους. : Τοῦτο λέγουσιν, ὅτι Κέρκυραν εἵλεν Τιμόθεος. ΕΚΦΟΡΑ : 1. Οριστική (πραγματικό) : Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον. 2. Δυνητική Οριστική (δυνατό στο παρελθόν-μη πραγματικό) : Τοῦτο μὲν γινώσκετε, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἂν ἐστασίαζον. 3. Δυνητική Ευκτική (δυνατό στο παρόν-μέλλον) : Οἱ Θηβαῖοι εἶπον ὅτι οὐκ ἂν ἀποδοῖεν τοὺς νεκρούς. 4. Ευκτική πλαγίου λόγου (από ρ. ιστορικού χρόνου-γνώμη υποκειμενική) : Κῦρος ἔλεγεν, ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μεγάλη. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1. Μετά από ιστορικό χρόνο μπορεί η ειδική πρόταση να εκφέρεται με οριστική (και όχι ευκτική του πλαγίου λόγου), γιατί το περιεχόμενό της παρουσιάζεται ως βέβαιο με ισχύ και στο παρόν. Ενίοτε, μετά από ιστορικό χρόνο παρατηρεῖται εναλλαγή οριστικής και ευκτικής του πλαγίου λόγου (η οριστική δηλώνει βέβαιο και η ευκτική αβέβαιο γεγονός) : Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς εἶη. 2. Οι εκφράσεις οἶδ' ὅτι (=βέβαια, φανερά), εὐ οἶδ' ὅτι (=βεβαιότατα, αναμφίβολα), δηλόν ὅτι (=βέβαια, προφανώς), ὅταν δεν συνοδεύονται από ρήμα έχουν επιρρηματική σημασία και μεταφράζονται με βεβαιωτικά ή επεξηγηματικά επιρρήματα. : Ακούετε, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα. (Ακούτε, βέβαια, και εσεῖς το ὄνομα του Ιάσονα)
ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ : ▪ μή (φόβος μήπως γίνει κάτι) : Κίνδυνός ἐστι μή ὁ δῆμος ἀπόληται. ▪ μή οὐ (φόβος μήπως δεν γίνει κάτι) : Ὑποπεύομεν μή οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε. ▪ ὅπως μή (φόβος μήπως γίνει κάτι) : Δέδοικα ὅπως μή πάνθ' ἅμα σαφῇ γενήσεται. ΕΞΑΡΤΗΣΗ –ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ : 1. Από ρήματα που δηλώνουν φόβο (φοβοῦμαι, δέδοικα ή δέδια), υποψία (ὑποπεύω) επιφύλαξη ή δισταγμό (ὀκνῶ, φυλάττομαι, ἄθυμῶ) και φροντίδα ή ανησυχία (ὀρῶ [= προσέχω], σκοπῶ, εὐλαβοῦμαι) ως αντικείμενό τους : Δέδοικα μή οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν. 2. Από αντίστοιχα απρόσωπα ρήματα ή εκφράσεις (φόβος ἐστί, φοβερόν ἐστί, κίνδυνός ἐστι, δέος ἐστί, δεινόν ἐστι κ.λπ.) ως υποκείμενό τους : Φοβερόν (ἐστί) μή στερηθῶσι τῆς ἀρχῆς. 3. Από ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας (τοῦτο, ἐκεῖνο, ἓν κλπ) ή άλλη λέξη ως επεξηγησή τους. : Ἔτι δὲ καὶ τοῦτο δέδοικα, μή ἐν ταῖς δυσχωρίαις μονωθῶμεν. ΕΚΦΟΡΑ : 1. Υποτακτική (φόβος προσδοκώμενος) : Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μή ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερὸν. 2. Οριστική (φόβος για κάτι πραγματικό) : Φοβοῦμαι μή μάτην ταῦτα λέγομεν. 3. Ευκτική πλαγίου λόγου (εξάρτηση από ρ. ιστορικού χρόνου-φόβος αβέβαιος στο παρελθόν) : Ξενοφῶν ἔδεισε μή κακὰ γένοιτο τῇ πόλει 4. Δυνητική Οριστική (φόβος για κάτι δυνατό στο παρελθόν υπό προϋποθέσεις) : Δέδοικα μή λόγοις ψευδέσιν ἐντετυχήκαμεν ἂν. 5. Δυνητική Ευκτική (φόβος για κάτι πιθανό στο παρόν-μέλλον υπό προϋποθέσεις) : Ὀκνῶ μή οὐκ ἂν ἔλθοιεν οἱ σύμμαχοι. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 3. Μετά από ιστορικό χρόνο μπορεί η ενδοιαστική πρόταση να εκφέρεται με υποτακτική (και όχι ευκτική του πλαγίου λόγου), γιατί ο φόβος της παρουσιάζεται ως προσδοκώμενος. : Ἐφοβήθησαν μή καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατός χωρήσῃ. Ενίοτε, μετά από ιστορικό χρόνο παρατηρεῖται εναλλαγή υποτακτικής και ευκτικής του πλαγίου λόγου (η υποτακτική δηλώνει προσδοκώμενο και η ευκτική αβέβαιο φόβο). 4. Ενίοτε παραλείπεται το ρήμα εξάρτησης (ὄρα, φοβοῦμαι) και η ενδοιαστική εμφανίζεται ως ανεξάρτητη πρόταση : (ὄρα) ὅπως μή ὁ σοφιστής ἐξαπατήσῃ -ἀλλά (φοβοῦμαι) μή οὐχ οὕτως ἔχῃ 5. Από παράλειψη του ρ. εξάρτησης και συγχώνευση της κύριας και της ενδοιαστικής πρότασης προήλθαν οι εκφράσεις οὐ μή + υποτακτική αορίστου ή οριστική μέλλοντα, που δηλώνουν έντονη άρνηση (=με κανέναν τρόπο δεν...) : οὐ μή γένηται τοῦτο (=με κανέναν τρόπο δεν θα γίνει αυτό, << οὐ δέος ἐστί μή γένηται τοῦτο)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ :

1. μερικής αγνοίας : ερωτηματικές ή αντίστοιχες αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα : Μειδίας ήρῳτα **ἐπὶ τίσιν** ἄν σύμμαχος γένοιτο. - Καὶ ἠπόρει **ὅτι** χρήσαιτο.
2. ολικής αγνοίας:
 - α) απλές : εἰ, σπάνια ἐάν, ἄν, ἦν (+υποτακτική) : Πρωταγόρας ἐρωτᾷ **εἰ** οὐκ αἰσχύνομαι. - Σκέψαι **ἐάν** τόδε ἀρέσκη
 - β) διμελείς : εἰ (ἐάν) ...ἦ, εἴτε ...εἴτε, πότερον(-α)...ἦ : Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι ...εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους **πότερον** ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν **ἢ** πίστεως ἔνεκα. - Τοῦτο ἀπόκριναι, **εἰ** ἀληθῆ λέγομεν **ἢ** οὐκ ἀληθῆ. - δείξεις τάχα **εἴτ'** εὐγενὴς πέφυκας **εἴτ'** ἐσθλὼν κακῆ.

ΕΞΑΡΤΗΣΗ –ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ :

1. Από ρήματα που δηλώνουν ερώτηση ή απορία (ἐρωτῶ, πυνθάνομαι, ἀπορῶ, θαυμάζω), γνώση (γινώσκω, οἶδα, αἰσθάνομαι, ὁρῶ, ἀγνοῶ), αίσθηση (αἰσθάνομαι, ὁρῶ, ἀκούω), σκέψη ή προσοχή (σκοπῶ, σκοποῦμαι, σπουδάζω, βουλεύομαι, θεωρῶ, ἐξετάζω, θεωρῶ, ἐνθυμοῦμαι), φροντίδα (φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, προνοῶ, φυλάττομαι, παρασκευάζομαι), απόπειρα (πειρῶμαι), αφήγηση, δήλωση ή αγγελία (λέγω, δηλῶ, ἀποκρίνομαι, ἀγγέλλω), δείξη (δείκνυμι) ως αντικείμενό τους : Ὅρῳ σε **ἀποροῦντα** ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. - Σαφῶς δ' **οὐκ οἶδ'** εἰ θεός **ἐστίν**. - **Ἦρετο** ὅ,τι τὸ σύνθημα εἶη.
2. Από αντίστοιχα απρόσωπα ρήματα ή εκφράσεις (φανερὸν ἐστί, δῆλόν ἐστι, ἀφανὲς ἐστί, ἄδηλόν ἐστιν, ἀπορεῖται, δέδεικται κλπ) ως υποκείμενό τους : **Ἄδηλόν ἐστιν** εἴ τις ἔστ' ἀδίκως διαβεβλημένος.
3. Από ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας (τοῦτο, ἐκεῖνο, ἐν κλπ) ή άλλη λέξη ως επεξηγησή τους : Ἀλλ' **ἐκεῖνο** ἴσως ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο.

ΕΚΦΟΡΑ :

1. Οριστική (πραγματικό) : Ξενοφῶν ἐρωτᾷ Κῦρον εἴ τι **παραγγέλλει**.
2. Δυνητική Οριστική (δυνατό στο παρελθόν-μη πραγματικό) : Ἦδέως ἂν ὑμῶν πυθοίμην τίν' **ἂν** γνώμην περὶ ἐμοῦ **εἶχετε**.
3. Δυνητική Ευκτική (δυνατό στο παρόν-μέλλον υπό προϋποθέσεις) : Ἐγώγε ἀπορῶ τίς **ἂν** **τολμήσειεν** εἰπεῖν ψευδῆ.
4. Υποτακτική απορηματική (απορία-αμηχανία για το πρακτέο –αναφέρεται στο μέλλον) : Ἐβουλεύοντο οἱ Πλαταιεῖς εἴτε **κατακαύσωσιν** αὐτοὺς εἴτε τι ἄλλο **χρήσονται**.
5. Ευκτική πлагίου λόγου (εξάρτηση από ρ. ιστορικού χρόνου-περιεχόμενο υποκειμενικό ή αβέβαιο) : Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον **ἐρωτήσας** [...], τὶ ἄξιος εἴη παθεῖν ἀρξάμενος εἰς Ἑλλήνας παρανομεῖν, **ἀπέσφαξεν**.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ :

1. Μετά από ρήματα φροντίδας, σκέψης, απόπειρας, απορίας ακολουθούν πλάγιες ερωτηματικές με το ὅπως (μή)+οριστική μέλλοντα ή υποτακτική αορίστου (ενίστε +ἄν). Το ὅπως μπορεί να μεταφρασθεῖ «**πῶς, με ποιον τρόπο, για να, μήπως**». Οι προτάσεις αυτές χαρακτηρίζονται και ως **τελικές ή ενδοιαστικές** : Οἱ περσικοὶ νόμοι ἐπιμέλονται **ὅπως μή τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται** (...φροντίζουν πῶς να μη γίνουν, για να μη γίνουν τέτοιοι οι πολῖτες)
2. Προτάσεις με το ὅπως+οριστική μέλλοντα εμφανίζονται ως ανεξάρτητες κατά παράλειψη του ρήματος εξάρτησης **σκοπεῖ ή σκοπεῖτε**. Δηλώνουν συμβουλή ή έντονη προσταγή : **Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας**, ἧς κέκτησθε (ενν : σκοπεῖτε)
3. Πολλές φορές μετά από ρήμα ιστορικού χρόνου δεν τίθεται ευκτική του πлагίου λόγου και διατηρεῖται η οριστική ή η υποτακτική. Επίσης, παρατηρεῖται και εναλλαγή εγκλίσεων : πολλὸν μὲν χρόνον **ἠπόρουν** τί ποτε **λέγει** ὁ θεός (διατήρηση οριστικής) - ἐκ δὲ τούτου **ἐπυνθάνετο** ἤδη αὐτῶν καὶ ὁπόσῃν ὁδὸν **διήλασαν** καὶ εἰ **οἰκοῖτο** ἡ χώρα (εναλλαγή οριστικής και ευκτικής πлагίου λόγου)
4. Καμιά φορά συνδέονται παρατακτικά πλάγιες ερωτηματικές με ειδικές προτάσεις εξαρτώμενες από το ίδιο ρήμα, αφού αυτά τα δύο είδη προτάσεων συγγενεύουν νοηματικά : ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα, φράσων **ἃ** **τε** **λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι** καὶ **ὅτι Κόνωνα συνειληφὼς** **εἶη** ὥς **ἀδικοῦντα**

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ / I	Α. ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ : α) αναφορικές αντωνυμίες, β) αναφορικά επιρρήματα, γ) εμπρόθετα αναφορικά ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ : - αντικείμενο προσωπικού ρήματος : Φράσον ἄπερ ἔλεξας. - υποκείμενο απροσώπου ρήματος : Ὅστις αὐτὸν φιλεῖ, μετ' ἐμοῦ μαχέσθω. - κατηγορούμενο : Φίλιππός ἐστιν ὃ,τι ἂν εἴπῃ τις. - ομοιόπτωτος προσδιορισμός (επιθετικός, επεξηγήση, παράθεση) : Τόδ' ἐστὶ τὸ στρατόπεδον ὃ κατεκαύθη ὑπὸ τῶν Συρακοσίων - Ξενοφῶν ἔγραψε, ὃς στρατηγὸς ἦν - Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὃ,τι σοι δοκεῖ - ετερόπτωτος προσδιορισμός (σε πλάγια πτώση) : Ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι (γενική διαιρετική) - εμπρόθετος προσδιορισμός : πεισθεῖς ὕφ' ὧν ἐπέισθης - δοτική προσωπική : καλὸν το θνήσκειν, οἷς ὕβριν το ζῆν φέρει	ΕΚΦΟΡΑ : Οποιαδήποτε ἐγκλιση κρίσεως ή επιθυμίας : - Οριστική (πραγματικό) : Ἔστιν δίκης ὀφθαλμός ὃς τά πάνθ' ὀρᾷ.- ὅστις βούλεται ὀπίσω μου ἐλθεῖν. - Δυνητική Οριστική (μη πραγματικό-αβέβαιο) : Ἦλθεν το ναυτικόν τῶν Περσῶν, ὃ τις ἂν ἰδὼν οὐκ ἐφοβήθη; - Δυνητική Ευκτική (δυνατό στο παρόν-μέλλον) : Δόρατα ἔχουσιν, ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις - Υποτακτική προτρεπτική (προτροπή) : εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὁδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως. - Ευκτική του πλαγίου λόγου (εξάρτηση ἀπὸ ρήμα ιστορικού χρόνου ή ἀπὸ ἑλξη) : εἶπεν ὅτι ἀνδρα ἄγοι, ὃν εἶρξαι δέοι - Ευχетική ευκτική (ευχή πραγματοποιησίμη) : Ἄν γὰρ ἀποψηφίσθηθε τοῦ νόμου, ὃ μὴ ποιήσαιτε, οἱ χρηστοὶ οὐχ ἔξουσιν τὸ δίκαιον - Προστακτική (προτροπή ή αποτροπή) : Οὐκοῦν ἄξιον (ἐστὶ) τοῖς λόγοις τῶν κατηγορῶν πιστεῦσαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις καὶ τῷ χρόνῳ ὃν ὑμεῖς σαφέστατον ἔλεγχον τοῦ ἀληθοῦς νομίσατε.
		B.1. Επιρρηματικές ως επιρρηματικοί ή εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί ΕΙΣΑΓΩΓΗ : α) αναφορικά επιρρήματα τρόπου (ὅπως) ή τόπου (ὅθεν, ὀπόθεν, ἔνθεν, ὅποι, οἷ, ὅπου, οὗ, κλπ), β) εμπρόθετα αναφορικά ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ : - εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός - επιρρηματικός προσδιορισμός τόπου ή τρόπου	ΕΚΦΟΡΑ : Οποιαδήποτε ἐγκλιση κρίσεως ή επιθυμίας (ὅπως και οι ονοματικές) - Μέγας γέγονεν ἐξ ὧν ἡμεῖς πράττετε (εμπρόθετος αιτίας) - Νομίζω ἄμεινον ἂν ὑμᾶς κρίναι περὶ ὧν νῦν ἐρῶ (εμπρόθετος αναφοράς) - Βαδίζει ὅποι βούλεται (επιρρηματικός προσδιορισμός τόπου)
ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ / II	Β. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	B.2. Αναφορικές που δηλώνουν επιρρηματικές σχέσεις αιτίας, σκοπού, αποτελέσματος, προϋπόθεσης ΕΙΣΑΓΩΓΗ : αναφορικές αντωνυμίες ΕΙΔΗ : - αναφορικές αιτιολογικές - αναφορικές τελικές - αναφορικές συμπερασματικές - αναφορικές υποθετικές ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ : Ὅ,τι και οι ονοματικές, αλλά και επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας, του σκοπού, του αποτελέσματος ή της προϋπόθεσης αντιστοίχως.	ΕΚΦΟΡΑ : - αναφορικές αιτιολογικές : ὅπως οι αιτιολογικές - συνήθως οριστική (μτφρ. γιατί...) : Τὴν μητέρα ἐμακάριζον οἷων τέκνων ἔτυχε - αναφορικές τελικές : με οριστική μέλλοντα-ἀπὸ ρήμα κίνησης (μτφρ : για να...) : Πρεσβείαν πέμπει ἥτις ταῦτα ἐρεῖ - αναφορικές συμπερασματικές : οριστική, δυν.οριστική, δυν.ευκτική, σπάνια ἀπαρέμφατο (μτφρ : ὥστε...) : Οὐδεὶς οὕτως εὐήθης ἐστίν, ὅστις πόλεμον ἐρᾷ - αναφορικές υποθετικές : ὅπως οι υποθετικές - αποτελοῦν ὑπόθεση λανθάνοντος υποθετικού λόγου : - πραγματικό : ἃ μὴ οἶδα οὐδέ οἶμαι εἰδέναι - μη πραγματικό : Οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν ἃ μὴ ἠπιστάμεθα - προσδοκώμενο : Τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἔλθῃ, πείσομαι - ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρόν-μέλλον : Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν ὃν ἂν μὴ γινώσκωσιν - ἀπλή σκέψη : Ἐγὼ ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν Κῆρος δοίη - ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρελθόν : Πάντας οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὓς λάβοιεν, διέφθειρον.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ /2	Γ. ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ Δηλώνουν σύγκριση/παρομοίωση ως προς το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Η σύγκριση γίνεται ως προς το ποσόν, το ποιόν (μια ιδιότητα) ή τον τρόπο. Συχνά είναι ελλειπτικές ως προς το ρήμα, οπότε και εννοείται το ρήμα της κύριας. ΕΙΔΗ -ΕΙΣΑΓΩΓΗ : α) παραβολικές του ποσού : με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅσος, ὁπόσος, ἡλίκος, ὀπηλίκος και τα αναφορικά επιρρήματα ὅσον, ὅσῳ. β) παραβολικές του ποιού : με τις αναφορικές αντωνυμίες οἷος, ὁποῖος (ὁποῖος, ὁποῖας λογῆς, τέτοιος πού) γ) παραβολικές του τρόπου : με τα αναφορικά επιρρήματα ὥς, ὥσπερ, ὅπως, ἥπερ, καθάπερ, ἤ, οἷον, οἷα. ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΑ ΖΕΥΓΗ : Η εισαγωγική αναφορική λέξη σχηματίζει με αντίστοιχη δεικτική λέξη (αντωνυμία ή επιρρημα που τίθεται στην κύρια ή εννοείται), νοηματικά ζεύγη : τοιοῦτος - οἷος / τοιοῦτος - ὁποῖος / τοιοῦτος - ὅσος / τοσοῦτος - ὅσος / τόσον - ὅσον / τοσοῦτω - ὅσῳ / οὕτως - ὥς κλπ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ : επιρρηματικός προσδιορισμός της σύγκρισης/παρομοίωσης	ΕΚΦΟΡΑ : 1. Οριστική (πραγματικό) : Διὸ δεῖ ἤχθαί πως εὐθὺς ἐκ νέων, ὥς ὁ Πλάτων φησίν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ (παραβολική του τρόπου) 1. Δυνητική Οριστική (δυνατό στο παρελθόν-μη πραγματικό) : Οἱ δὲ βάρβαροι τοσοῦτον ἐφρόνησαν, ὅσον περ ἂν [ἐφρόνου] εἰ πάντων ἡμῶν ἐκράτησαν (παραβολική του ποσού) 2. Ευκτική (με ή χωρίς το ἂν- δυνατό στο παρόν-μέλλον) : Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας (παραβολική του ποιού) 3. Υποτακτική (+ἂν - δυνατό ή υποτιθέμενο) : Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων (παραβολική του τρόπου)
---------------------------------------	--	---

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ / 3 : ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1.ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ : ὅς, ἤ, ὃ (= ο οποίος) ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (= ο οποίος ακριβώς) ὅστις, ἥτις, ὃ,τι (= ο οποίος) ὁπότερος,-α,-ον (= ὁποῖος ἀπὸ τοὺς δύο) ὅσος,-η,-ον (= ὅσος) ὁπόσος, -η,-ον (= ὅσος) οἷος,-α,-ον (= τέτοιος πού) ὁποῖος,-α,-ον (= ὁποῖας λογῆς) ἡλίκος,-η,-ον (= ὅσο μεγάλος) ὀπηλίκος,-η,-ον (= ὅσο μεγάλος) ὀποδαπός,-η,-ον (= ἀπὸ τὸν τόπο πού) 2.ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ οὗ / ὅπου / ἔνθα / ὅποι (= ὅπου) ἤ / ὅπη (= ὅπου, ὅπως) ἔνθεν / ὅθεν / ὁπόθεν (= ἀπ’ ὅπου) οἷον / οἷα (= ὅπως, ὅπως ακριβώς) ὥς / ὅπως (= ὅπως) ὥσπερ / ἥπερ / καθάπερ (= ὅπως ακριβώς) 3.ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ : Τα αναφορικά ὅς, οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὁπόθεν, ἔνθα, ἔνθεν δεν εισάγουν αναφορικές αλλά κύριες προτάσεις, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο. Σ’ αυτή την περίπτωση μεταφράζονται με τα αντίστοιχα δεικτικά. • Πέμπουσιν χιλίους ἱππεῖς καὶ Χειρίσσοφον ἀρχηγόν. Οἱ ἀφίκοντο εἰς Πέλλαν • Οἱ πολλοὶ συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν	4. Οι αναφορικές αντωνυμίες ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος ὀπηλίκος, ὅταν συνάπτονται με τα –οὖν, –δή, –δήποτε λειτουργούν ως αόριστες αντωνυμίες, δεν εισάγουν αναφορικές προτάσεις και μεταφράζονται με το –δήποτε • Ἐγὼ πάσχειν ὁ,τιοῦν ἔτοιμός εἰμι (Εἶμαι ἔτοιμος να πάθω οτιδήποτε). 5.ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ : Απὸ τὴ σύνταξη τῶν τύπων ἔστι καὶ ἦν με τις αναφορικές αντωνυμίες ὃς καὶ ὅστις ή με τα αναφορικά επιρρήματα ὅπου, ὅπως, ὅποι, ὅπη , ὅθεν, ἔνθα, προέκυψαν εκφράσεις που ισοδυναμούν με αόριστες ἀντωνυμίες ή αοριστολογικά επιρρήματα. Τέτοιες εκφράσεις είναι: • ἔστιν ὃς, ἔστιν ὅστις, εἰσὶν οἱ, ἔστιν οἱ = κάποιος, κάποιοι, μερικοί <i>Καὶ τῶν νῦν ὑφ’ ἡμῶν ἀποθανόντων ἡμεῖς ἔστιν οὗς πολλὰ κατεδακρυσάμεν (Και για μερικούς ἀπὸ τοὺς τωρινούς νεκροὺς πού πέθαναν ἀπὸ μας δακρύσαμε πάρα πολύ)</i> <i>Ἔστιν ἃ πολίσματα εἶλεν (Κατέλαβε μερικές μικρές πόλεις).</i> • οὐκ ἔστιν ὅστις, οὐδεὶς ἔστιν ὃς, οὐδεὶς ἔστιν ὅστις = κανένας <i>Οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἔδωκεν τρία τάλαντα. (Κανένας δεν θα ἔδινε τρία τάλαντα).</i> • οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ, οὐδεὶς ἔστιν ὃς οὐ = καθένας, ὅλοι γενικὰ • ἔστιν ὅτε = κάποτε - οὐκ ἔστιν ὅτε = ποτὲ- οὐκ ἔστιν ὅτε οὐ = πάντοτε • ἔστιν ὅπως = κάπως -οὐκ ἔστιν ὅπως = καθόλου -οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ = με κάθε τρόπο <i>Οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι κολύσουσιν ἡμᾶς συμβούλους γίνεσθαι (Σε καμιά περίπτωση δεν θα μας εμποδίσουν οἱ κατηγορίες να γίνουμε σύμβουλοι).</i> • ἔστιν ὅπου = κάπου - οὐκ ἔστιν ὅπου = πουθενά - οὐκ ἔστιν ὅπου οὐ = παντού • ἔστιν ἤ / ὅπη = κάπου - ἔστιν ὅποι = πρὸς κάπου - ἔστιν ὅθεν = ἀπὸ κάπου • ἔστιν ἔνθα = κάπου • ὅσον οὐ = σχεδόν - ὅσον μόνον = μόνον, σχεδόν - ὅσον τε = σχεδόν ὅσο, περίπου • ὅσον τάχος = ὅσο το δυνατόν γρηγορότερα • ὅσον αὐτίκα, ὅσον οὐκ ἤδη = σχεδόν αμέσως • ὅσον οὐπω = ὅπου να ‘ναι, σε λίγο, μετὰ ἀπὸ λίγο • ὥς ή ὥσπερ τις καὶ ἄλλος = ὅπως κανένας ἄλλος <i>Ἀρχειν ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος (Ξέρω να διοικῶ ὅπως κανένας ἄλλος).</i>
---	--

6.ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟ ΟΡΟ

1.Κανονικά η αναφορική αντωνυμία συμφωνεί σε γένος και αριθμό με τον όρο που προσδιορίζει. Η πτώση της ορίζεται από τη συντακτική θέση που έχει στην αναφορική πρόταση.

- Οι ήγεμόνες **οὗς ἔχομεν**, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν (οὗς : συμφωνεί κατά γένος και αριθμό με τον προσδιοριζόμενο όρο Οι ήγεμόνες. Τίθεται σε αιτιατική ως αντικείμενο του ἔχομεν).

2.Εάν ο προσδιοριζόμενος όρος είναι περιληπτική λέξη ή γενική έννοια, τότε η αναφορική αντωνυμία τίθεται είτε σε πληθυντικό αριθμό, είτε σε ουδέτερο γένος.

- Τα δόξαντα πλήθει, **οὔτερ δικάσουσι** (αυτά που αποφάσισε το πλήθος, οι οποίοι θα δικάσουν : πλήθει : περιληπτική λέξη, γι' αυτό η αντωνυμία οὔτερ τίθεται σε πληθυντικό)

2.Εάν ο προσδιοριζόμενος όρος είναι γενική έννοια ή η αναφορική πρόταση αναφέρεται σε ολόκληρο το νόημα της κύριας και εννοείται η λέξη *πράγμα*, τότε η αναφορική αντωνυμία τίθεται σε ουδέτερο γένος.

- Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι **γνώμην, ὃ,τι σοι δοκεῖ** (γνώμην : γενική έννοια)
- ἄνθρωπος, **ὃ συνέσει υπερέχει τῶν ἄλλων**. (η αναφορική πρόταση αναφέρεται σε ολόκληρο το νόημα της κύριας-εννοείται η λ. *πράγμα*)

7.ΕΛΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΥ Η ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ

Μερικές φορές η αναφορική αντωνυμία αντί να βρίσκεται σε πτώση αιτιατική (ως αντικείμενο του ρήματος της αναφορικής πρότασης), βρίσκεται σε πτώση δοτική ή γενική, επειδή ἔλκεται από την πτώση (γενική ή δοτική) του όρου που προσδιορίζει. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **έλξη του αναφορικού ή αναφορική έλξη**.

- Ποία ἐστίν ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς **ἀπὸ τῶν δώρων ὧν** λαμβάνουσι; (αντί **ἃ** λαμβάνουσι : το ρήμα «λαμβάνουσι» ἔπρεπε να πάρει αντικείμενο σε πτώση αιτιατική «**ἃ**». Όμως η αναφορική αντωνυμία «**ἃ**» ἔλκεται από την πτώση του προσδιοριζόμενου όρου («**ἀπὸ τῶν δώρων**») και μετατρέπεται σε γενική «**ῶν**».)
- Τοῖς μὲν ἄλλοις, οἷς** ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ζῶων διαφέρομεν. (αντί: **ἃ** ἔχομεν – το ρήμα «ἔχομεν» ἔπρεπε να πάρει αντικείμενο σε πτώση αιτιατική «**ἃ**». Όμως η αναφορική αντωνυμία «**ἃ**» ἔλκεται από την πτώση προσδιοριζόμενου όρου «**Τοῖς μὲν ἄλλοις**» και μετατρέπεται σε δοτική «**οἷς**».)

8.ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΕΛΞΗ Η ΑΝΘΕΛΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΥ

Όμοια μπορεί να ἔλκεται ο προσδιοριζόμενος όρος από την πτώση της αναφορικής αντωνυμίας. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **αντίστροφη έλξη ή ανθέλξη του αναφορικού**.

- Τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὃν** ζητεῖς, οὗτός ἐστιν ἐνθάδε. (αντί: **Ὁ ἀνὴρ οὗτος**, ὃν ζητεῖς, **οὗτός ἐστιν** ἐνθάδε. Ο όρος «**Τὸν ἄνδρα τοῦτον**» ἔπρεπε ως υποκείμενο του ρ. ἐστὶ να βρίσκεται σε ονομαστική «**Ὁ ἀνὴρ οὗτος**». ἔλκεται όμως από την πτώση της αναφορικής αντωνυμίας «**ὃν**» που τον προσδιορίζει και μετατρέπεται σε αιτιατική πτώση.)

Συχνά στην αντίστροφη έλξη ή ανθέλξη, όταν η αναφορική αντωνυμία αναφέρεται σ' ένα ουσιαστικό, τότε το ουσιαστικό μπαίνει στο τέλος της αναφορικής πρότασης χωρίς άρθρο.

- Μεγάλη τε ἦν, εἰς **ἣν** ἀφίκοντο **κόμην**. (αντί: Μεγάλη τε ἦν **ἡ κόμη**, εἰς **ἣν** ἀφίκοντο.)